

грами кадрового забезпечення державної служби та програми роботи з керівниками державних підприємств, установ і організацій» від 10.11.1995 р., № 1035/95 // Офіційний вісник України. –1995. –№ 43. –Ст.1872.

2. Закон України «Про прокуратуру» від 5.11.1991 р. // ВВР України. –1991. –№ 53. –Ст.793.

3. Постанова Верховної Ради України «Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України» від 6.11.1991 р. // ВВР України. –1992. –№ 4. –Ст.15.

4. Наказ ГПУ «Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України» від 20.01.2006 р., № 2 гн.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Кон-

цепцію державної системи професійної орієнтації населення» від 27.01.1994 р., № 48 // Урядовий кур'єр. – 05.02.1994.

6. Куприянова В.И. Использование методологии системного подхода в управлении работой с кадрами органов прокуратуры // Проблемы кадровой работы и управления в органах прокуратуры: Сб. науч. трудов. -М.: НИИ проблем укрепления законности и правопорядка при Генеральной прокуратуре Российской Федерации, 1996. -С.58-64.

Надійшла до редколегії 23.12.2005

БУРБЫКА М.М. СУЩНОСТЬ И ЭЛЕМЕНТЫ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРЫ УКРАИНЫ

Выясняется сущность и элементы профориентационной работы в органах прокуратуры Украины, даются предложения по ее усовершенствованию.

***

BURBYKA M.M. ESSENCE AND ELEMENTS CAREER-GUIDANCE WORKS IN ORGANS OFFICE OF UKRAINE PUBLIC PROSECUTOR

The essence and elements career-guidance works in organs of Office of Public Prosecutor of Ukraine is found out; offers on its improvement are given.

УДК 331.103.1/.2:343.102

М.О. ГОРЕ ЛОВ

Харківський національний університет внутрішніх справ

НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ СЛІДЧИХ: СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ, НАПРЯМКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ¹

Розглянута сутність та завдання наукової організації праці слідчих, надаються пропозиції щодо її удосконалення.

З метою зміцнення професійного ядра слідчого апарату, забезпечення його ефективної діяльності у розкритті та розслідуванні злочинів, а також збільшення внеску у справу боротьби зі злочинністю необхідним є дослідження особливостей наукової організації праці слідчих. Слід відзначити і те, що з розвитком та удосконаленням інституту досудового слідства розвивались та удосконалювались теоретичні та практичні основи наукової організації праці слідчих. У перші роки радянської влади цей напрямок був предметом досліджень М.М. Гродзинського, С.А. Голунського, В.М. Громова, П.І. Люблинського, Г.К. Рогинського, М.С. Строговича, І.М. Якімова з наданням рекомендацій щодо організації праці слідчих та підвищення її ефективності.

З початку 60-х років минулого століття наукова організація праці стає актуальною темою наукових робіт, обговорюється на науково-практичних семінарах та конференціях. Дослідженням цієї проблеми у 60-х та 90-х рр. ХХ ст. займалися такі видатні вчені як О.М. Бандурка, В.П. Бахін, Г.Г.Зуйков, О.П. Іспахан, Л.М. Канеева, В.І. Ключанський, О.М. Ларін, П.А. Лупінська, П.А. Олейник, В.М. Плішкін, М.І. Порубов, В.А. Стремівський, Г.А.

Туманов та інші. На початку ХХІ ст. проблеми наукової організації праці слідчих були предметом досліджень О.О. Алексеєва, О.В.Бауліна, Г.Ю. Бондар, А.Г. Каткової, Р.Ю. Савонюк, В.М. Федченка, І.М. Шопіної. У науковій літературі, присвяченій науковій організації праці слідчого, сьогодні виробилася більш-менш єдина точка зору щодо сутності цього поняття. При формулюванні дефініції “наукова організація праці слідчих” здебільше виділяються такі положення: наукова організація праці слідчих слідчого є процесом удосконалення його діяльності; цей процес заснований на досягненнях науки і слідчої практики; наукова організація праці слідчих має ціллю підвищити ефективність (продуктивність, оптимізацію) праці слідчого та сприяти його економії часу; наукова організація праці слідчого - процес, що протікає при найсуворішому дотриманні кримінально-процесуальних норм [1, с.187; 2, с.55; 3-5]. Однак багато питань в цій сфері залишаються ще дискусійними, що, як негативно позначається на ефективності діяльності слідчих в цілому та розкритті й розслідуванні ними злочинів зокрема. Звідси питання про поняття та зміст наукової організації праці слідчих є таким, яке потребує подальшого дослідження, що у свою чергу є неможливим без з'ясування загальнотеоретичних аспектів цього виду управлінської діяльності.

Тому мета статті полягає в удосконаленні теоретичних

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Шопіна І.М. (ХНУВС).

засад наукової організації праці слідчих та наданні практичних рекомендацій в цій сфері; її наукова новизна визначається новим аспектом розглядання сутності та завдання наукової організації праці слідчих, рекомендаціях щодо її вдосконалення.

Успішне виконання слідчими завдань із всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин у справах про злочини, виявлення причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, і вжиття через відповідні органи заходів до їх усунення, забезпечення відшкодування фізичним і юридичним особам збитків, завданих злочинами безпосередньо залежить від належного рівня організації їх службово-трудової діяльності. Як зазначає Г.В. Атаманчук, "організувати" значить розташовувати людей у просторі (території, споруді) та у функціональних (соціальні ролі, види робіт) координатах, з'єднувати їх засобами та знаряддями праці, забезпечувати їх взаємодію та взаємообмін у праці та громадському житті, розширювати їх можливості шляхом узгодження та концентрації зусиль [6, с.28]. Як вірно, на нашу думку, відзначають В.Т. Жигалов та Л.М. Шимановська: "Організація праці – це раціональний взаємозв'язок між трьома елементами трудового процесу – знаряддями праці, предметами праці та робочою силою, де її вищою формою є наукова організація праці" [7, с.177].

Щоб раціонально використовувати, з одного боку, живу працю, а з іншого – речові елементи трудового процесу, тобто знаряддя та предмети праці, потрібна організація праці, котра забезпечила б поєднання робочої сили зі знаряддями та предметами праці для досягнення конкретної виробничої мети. Тільки при цьому слід мати на увазі, що проблема організації праці має відношення не тільки до сфери матеріального виробництва, але й до сфери розумової праці, якою є слідча діяльність. Отже, здійснення організаційних передумов, завдяки яким людські зусилля поєднуються зі знаряддями та предметами праці, раціональне використання даних компонентів і є організацією праці. Науковою ж вона стає в тому випадку, коли організаційна передумова є результатом наукової розробки, а не тільки інтуїції, здорового глузду і традицій.

Слово "наукова" в даному разі означає, що розв'язання практичних питань організації праці слідчих має спиратися не на суб'єктивні оцінки та рішення, не на довільні прийоми та методи роботи, а на всю сукупність досягнень науки і практики, що забезпечує найбільш раціональну, найбільш ефективну організацію розслідування кримінальних справ. Отже, термін "наукова" стосовно поняття "організація праці" означає, що розв'язання практичних її питань має ґрунтуватися не на суб'єктивних оцінках, не на традиційно використовуваних прийомах і методах праці, а на всій сукупності досягнень науки, техніки, технології та передової практики, що забезпечують найраціональнішу та найефективнішу організацію трудових процесів. Таким чином, шлях до наукової організації праці слідчих лежить не через звичайну організацію праці а за допомогою внесення в неї того нового, що містять науково-технічний прогрес і передова практика. Звідси, наукову організацію праці слідчих доцільно визначити як безперервний процес удосконалення їх діяльності на основі досягнень науки та слідчої практики з метою ефективного виконання завдань щодо всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин у справах про злочини, що дозволяє значно підвищити ефективність і продуктивність праці слідчого при мінімальних витратах сил і засобів.

На нашу думку, наукова організація праці слідчих – це така її організація, при якій практичному впровадженню конкретних заходів передують ретельний науковий аналіз трудових процесів та умов їх виконання, а самі практичні заходи з розслідування кримінальних справ базуються на досягненнях сучасної науки та передової практики.

Поняття наукової організації праці слідчого тісно пов'язане з таким поняттям, як організація розслідування конкретного злочину. Проте, незважаючи на схожість задач, ці поняття не є тотожними, тому що поняття "організація розслідування" не відповідає на питання про те, скільки сили і енергії затратив слідчий на виконання тієї чи іншої слідчої дії. Крім того, у провадженні слідчого, як правило, знаходиться не одна, а декілька кримінальних справ, що докорінно змінює підхід до вибору вищевказаних заходів з боку слідчого.

Не слід також ототожнювати поняття "наукова організація праці слідчого" з поняттям "організація слідства", де останнє включає: структуру слідчих органів, підслідність, відомчий контроль, нагляд за слідством, комплекс прав і обов'язків слідчого й інших осіб, що беруть участь у провадженні попереднього слідства, і т.д., а також організацію слідчого. Таким чином, ці поняття дуже близькі і взаємозалежні, проте поняття "організація слідства" є ширшим.

У трудовому процесі слідчого можна виділити такі елементи: 1) слідчого, як носія живої праці; 2) знаряддя праці – методи обробки інформації та відповідні технічні засоби, які використовуються для отримання, обробки та збереження інформації; 3) предмет праці – інформація. Органічне поєднання вище вказаних компонентів здійснюється в трудовому процесі, в результаті якого створюється продукт праці слідчого – належним чином завершена кримінальна справа за одною із підстав, передбачених КПК України, та направлена до суду.

Але, для поєднання живої праці з її знаряддями та предметом недостатньо тільки їх наявності. Тут потрібні ще організаційні передумови, які передбачають: оволодіння працівником технікою та відповідними прийомами та методами обробки інформації; створення робочого місця, умов праці. Крім того, оскільки мова йде про суспільно-корисну працю, якою, безперечно, є слідча діяльність, то суспільство зацікавлене в економічному використанні всіх ресурсів, високої якості праці слідчих та її продуктивності. Для реалізації цих суспільних потреб також необхідні організаційні передумови: дотримання дисципліни праці; форми її розподілу та кооперації; стимули до творчої активності та ін.

За допомогою наукової організації праці слідчого виконуються завдання економічного, психологічного та соціального характеру. Всі вони перебувають в органічній єдності; серед них немає головних і другорядних. Так, економічні завдання наукової організації праці слідчого полягають у досягненні високого рівня продуктивності праці шляхом інтенсивного використання живої праці, знаряддя та предметів праці. Психологічні завдання наукової організації праці слідчого полягають в забезпеченні найбільш сприятливих умов для нормального функціонування, відтворення витрачених зусиль, збереження здоров'я та працездатності слідчого. Соціальні завдання наукової організації праці слідчого передбачають створення умов для постійного зростання професійного і культурного рівня слідчого працівника, всебічного та гармонійного його

розвитку, перетворення праці в його життєву потребу.

Слід відзначити і те, що поділ завдань наукової організації праці слідчого на вище вказані групи носить умовний характер, оскільки всі вони тісно взаємозв'язані. Так, розв'язання і виконання економічних завдань, приводить до зростання продуктивності праці, підвищує вресшті-ресшт рівень добробуту слідчих, і тим самим позитивно впливає на стан їх здоров'я, соціальний розвиток слідчих колективів і кожного слідчого окремо. У свою чергу, вирішення психофізіологічних та соціальних завдань наукової організації праці слідчих сприяє підвищенню ефективності і якості їх праці.

Для з'ясування змісту наукової організації праці слідчих доцільно її розглянути в статичній та динамічній. У першому аспекті наукова організація праці слідчих розглядається як система застосовуваних науково обґрунтованих форм і методів розслідування злочинів, в другому - як процес вдосконалення методів та форм розслідування злочинів.

У науковій літературі визначаються напрямки наукової організації праці, які визначаються як процес вдосконалення окремих елементів даної організаційної системи, а отже, і всієї системи в цілому. У різних джерелах ми зустрічаємо різні переліки цих елементів (напрямів) – від трьох до десяти [8, с.227-266; 9, с.71; 10, с.22]. Так, наприклад, В.М. Плішкін до основних напрямів наукової організації праці відносить: вдосконалення форм розподілу та кооперації праці; поліпшення організації та обслуговування робочих місць; раціоналізацію трудового процесу; впровадження передових прийомів і методів праці; вдосконалення нормування праці; оптимізацію матеріального та морального стимулювання; поліпшення умов праці; поліпшення підготовки і підвищення кваліфікації кадрів; раціоналізацію режимів праці та відпочинку; зміцнення дисципліни праці та розвиток творчої активності її учасників [11, с.645]. О.М. Бандурка виділяє такі напрямки наукової організації праці слідчого: раціональну організацію робочого часу слідчого; раціоналізацію операцій праці; створення і використання найбільш сприятливих умов для роботи і відпочинку слідчого; підготовку кадрів, підвищення кваліфікації і фахової майстерності слідчих; тісну взаємодію слідчого з іншими службами органів внутрішніх справ, громадськістю і засобами масової інформації; інформаційне забезпечення слідчого [1, с.188].

На нашу думку, усі можливі напрямки наукової організації праці слідчих доцільно звести у три великі групи: організація раціонального використання часу; раціоналізація трудових операцій; створення сприятливих умов праці. Слід відзначити, що всі ці напрямки взаємопов'язані. Позитивні результати можуть бути отримані тільки при їх комплексному дослідженні і впровадженні, проте науково доведено, що всі вони мають свої об'єктивно існуючі закономірності. Так, сутність *організації раціонального використання часу* слідчим полягає у тому, що організація їх праці будується на основі дільничної системи і спеціалізації слідчих щодо розслідування конкретних видів злочинів. Дільнична організація праці слідчих полягає в тому, що слідчий закріплюється за певною територіальною ділянкою і розслідує всі злочини, що скоюються на ній. При цьому, як правило, по цій же системі, крім слідчих працюють й інші працівники кримінальної міліції. У свою чергу, спеціалізація слідчого полягає в тому, що він розслідує тільки одну категорію злочинів

(наприклад, тільки пожежі, або ДІІІ і т.д.). Вищевказані напрямки мають як позитивні моменти, так і негативні. Наприклад, при дільничній системі позитивним моментом є те, що слідчий добре знає всіх жителів ділянки і працює здебільше з тими самими співробітниками інших служб. У той же час така форма розподілу праці не гарантує рівномірного навантаження на усіх слідчих певного підрозділу. Можливо, що саме з цим пов'язано те, що ця форма в даний час майже не застосовується в слідчій практиці. При спеціалізації слідчих негативним є те, що при постійному розслідуванні злочинів однієї категорії слідчий втрачає кваліфікацію в розслідуванні злочинів іншої категорії. Проте, в розслідуванні злочинів певної категорії він може досягти значних успіхів. Практика показала, що таким шляхом досягається скорочення термінів розслідування злочинів і поліпшується якість розслідування. Тому в даний час цей напрямок отримав широке розповсюдження і підтримується керівництвом ГСУ МВС [1, с.191; 12].

Іншою проблемою, яка на нашу думку, безпосередньо впливає на організацію раціонального використання часу, виступає оснащення слідчих спеціальною технікою для пошуку та закріплення доказів на місці пригоди, лабораторне обладнання та засоби для проведення експертних досліджень. Ця проблема стосується і наявності спеціального автотранспорту, що необхідний для термінового виїзду на місце пригоди і забезпечення кваліфікованого його огляду. В той же час у світовій та вітчизняній слідчохриміналістичній практиці чітко простежена залежність між часом прибуття на місце пригоди і подальшим розкриттям злочину. За даними Н. Кулагіна, прибуття слідчого до місця пригоди в межах 6 хвилин після вчинення злочину забезпечує затримання злочинця по "гарячим слідам" більш ніж в 90 % випадках, упродовж 10 хвилин – до 70 %, упродовж 15 хвилин – до 50 %, упродовж 20 хвилин – до 20 % випадків [13, с.71].

Отже, вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення розкриття та розслідування злочинів потребує значних коштів. Якщо керівництво держави дійсно стурбоване проблемою зменшення росту злочинності, то фінансове забезпечення діяльності по розкриттю і розслідуванню злочинів повинно бути віднесено до пріоритетних напрямків діяльності держави.

Серед чинників, які негативно впливають на раціональне використання часу, більшість слідчих назвали складання довідок і звітів, чергування та відсутність нормальних умов праці. Значні ускладнення виникають при необхідності провадження процесуальних дій у слідчому ізоляторі, зокрема, очікування на звільнення слідчого кабінету. Серед процесуальних дій, що пов'язані з додатковими труднощами їх проведення, слідчі назвали: обшук, арешт, одержання рішення (санкції) на арешт, пошук захисника "за призначенням", надмірний контроль і моральний тиск із боку керівництва, обмеження процесуальної самостійності слідчого. На перший погляд, вказані чинники безпосередньо не впливають на хід розслідування. Разом із тим, вони серйозно детермінують процесуальну діяльність слідчого, негативно впливають на повноту та всебічність дослідження обставин справи, нерідко визначають якість і результати доказування в кримінальній справі. Слідчому в таких випадках, крім процесуальної діяльності, треба вживати відповідні заходи й докласти додаткові зусилля для усунення чи зменшення впливу цих чинників на про-

цес доказування.

Сутність *раціоналізації операцій праці* слідчого полягає в тому, що в його діяльності є ряд процесів, які за рахунок відпрацювання певних навичок, впровадження досягнень науки і техніки, а також за рахунок кооперації або поділу праці можна виконати якісніше і швидше. Наочним прикладом для поняття сутності цього напрямку наукової організації праці є використання слідчим уніфікованих бланків при укладанні процесуальних документів. При цьому економиться час, тому що повторюваний текст віддруковано заздалегідь. Раціоналізація праці слідчого відбувається під час використання останнім друкарських машинок, ЕОМ тощо, особливо це помітно при укладанні документів з великою кількістю примірників.

У провадженні слідчого постійно знаходиться більше десяти кримінальних справ різноманітної складності, у тому числі по багатоепізодних злочинах. При розслідуванні конкретного злочину слідчий планує і виконує певні слідчі дії, дає доручення органам дізнання, надсилає запити до різних інстанцій, залучає до розслідування спеціалістів, приймає по конкретних фактах необхідні рішення, готує процесуальні та інші документи. При цьому він обмежений у своїй діяльності процесуальними термінами та повинен суворо дотримуватися законності. Ритмічність роботи слідчого нерідко порушується виникненням нових обставин, необхідністю швидкого переключення на вирішення питань, найбільш важливих у конкретних умовах. У процесі трудової діяльності йому доводиться постійно мати справу з негативними явищами дійсності, переборювати активний опір осіб, не зацікавлених у встановленні істини. Крім розслідування злочинів, слідчому доводиться займатися протягом робочого дня й іншою роботою: пропагандою правових знань, профілактикою, брати участь у добових чергуваннях і т.д. Усе це пов'язане з розумовими, емоційними і фізичними навантаженнями [1, с.183].

Поліпшення умов праці слідчого, як один з напрямків наукової організації їх праці, сприяє підвищенню ефективності попереднього слідства, скороченню втрат робочого часу, попередженню зайвої стомлюваності, полегшенню здійснення слідчим виховної функції, робить його працю цікавою. Цей напрямок є дуже перспективним і багатоглядним. При цьому варто мати на увазі не тільки умови праці слідчого, спрямовані на полегшення безпосередньої праці, але й умови його відпочинку, тому що залежно від того, у якому стані працює слідчий, залежить ефективність його праці. Сюди можна віднести умови його харчування і відпочинку під час обідньої перерви, проживання (гуртожиток, квартира, сім'я і т.д.), а також організацію дозвілля у вільний від роботи час.

Уже давно стало аксіомою, що успіх будь-якої справи багато в чому залежить від умов, у яких працює людина, а також від того, як її працю оцінюють та оплачують. Опитуванням 122 слідчих СУ УМВС в Харківській області було встановлено, що тільки 16,3 % слідчих ОВС визнають умови, в яких вони працюють, нормальними. Приміром, окремих службових кабінетів мають всього 22,7 % слідчих, удвох в одному кабінеті працюють 39,8 % слідчих, утрьох – 19,5 %, а 15,8 % слідчих мають один кабінет на чотирьох. За таких умов складно вести мову про збереження таємниці слідства чи про використання слідчим психологічних прийомів і методів під час розслідування кримінальних справ.

Отже, одним із напрямків поліпшення умов праці слі-

дчого є належна облаштуваність службового кабінету і робочого місця слідчого. Службовий кабінет повинен бути не тільки зручним, але й достатньо офіційним, щоб відповідати посаді слідчого як представника влади. Відповідно до "Табельного положення забезпечення слідчих криміналістичною та організаційною технікою, службовими кабінетами", на одного слідчого робітника повинен виділятися один кабінет площею не менше 12 кв. метрів, що відповідає рекомендаціям НОП слідчого.

Важливим чинником створення сприятливих умов праці слідчих є забезпечення останніх житлом. Проте, слід відзначити, що на даний час житлом не забезпечені 33,7 % слідчих і ще 17,6 % мають незадовільні умови проживання. Відсутність нормальних умов проживання не сприяє становленню й професійному росту слідчого, а тому, нехай і опосередковано, негативно впливає на якість і результати його роботи. Не можна визнати нормальним той факт, що більш ніж третина слідчих не має квартирного телефону. А від цього нерідко залежить своєчасний виїзд слідчого на місце події, затримання підозрюваного, проведення інших невідкладних слідчих дій.

Одним із чинників створення сприятливих умов праці слідчих, який безпосередньо впливає на їх професійну діяльність, є стан його здоров'я. Опитуванням було встановлено, що нормальним своє здоров'я вважають лише 40,1 % слідчих, задовільним – 50,2; 6,5 % – незадовільним. При цьому 91 % слідчих вказали, що вони не мали можливості (при наявності бажання) покращити своє здоров'я в санаторії чи будинку відпочинку. Більшість, а саме 61,2 % слідчих, щорічну відпустку змушені були перемістити через службову необхідність. Іншим важливим чинником створення сприятливих умов праці слідчих є оплата праці, яка повинна належно оплачуватись залежно від результатів і якості. Факти, коли грошове утримання (заробітну плату) слідчим виплачують не своєчасно, формують у деякого з них байдуже ставлення до виконання службових обов'язків, призводить до плинності кадрів та вчинення деякими з них протиправних дій [14, с.4].

Наприкінці зазначимо, що подальше удосконалення наукової організації праці слідчих повинно відбуватись за такими напрямками: 1) правовим, тобто під час удосконалення правової бази розкриття злочинів; регламентації правовідносин між слідчими та іншими учасниками розкриття та розслідування злочинів, учасниками кримінального процесу; встановлення правових критеріїв оцінки результатів слідчої діяльності; стимулювання та заохочення слідчих; 2) організаційним, тобто під час підвищення професіоналізму слідчих; подолання відомчої підлеглості слідчих; вдосконалення взаємодії між усіма учасниками розкриття та розслідування злочинів, учасниками кримінального процесу, державними органами, недержавними структурами, громадянами; поліпшення матеріально-технічного забезпечення слідчих; 3) методико-криміналістичним, тобто під час формування нових та вдосконалювання існуючих методичних рекомендацій щодо організації розкриття та розслідування окремих видів (груп) злочинів, виходячи із потреб слідчої практики.

Таким чином, рекомендації з удосконалення організації праці слідчого повинні бути науково-обґрунтованими, що передбачає визначення задач, збір відомостей, аналіз зібраних даних, виявлення недоліків організації праці, розробку гіпотез і пропозицій про заходи для удосконалення праці слідчого, моделювання, експериментальну перевірку гіпо-

тез і пропозицій, аналіз результатів експериментів і коригування пропозицій по раціоналізації праці, остаточне формулювання і внесення пропозицій для компетентних органів, контрольне вивчення ефективності впроваджених пропозицій. Все це диктує необхідність відновити комплексні дослідження в сфері наукової організації праці слідчих, розробити комплекс рекомендацій по удосконаленню праці і відпочинку слідчого, що, як слід, підвищить ефективність роботи кожного слідчого окремо і органів досудового слідства системи МВС в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка О.М. Слідчий - моя професія. -Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. -216 с.
2. Каткова А.Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 /НУВС. -Харків, 2003. -260 с.
3. Шопіна І.М. Правові та організаційні засади підвищення ефективності професійної діяльності слідчих органів внутрішніх справ України: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 /НУВС. -Харків, 2003. -192 с.
4. Порубов Н.И. Научная организация труда следователя. -Минск: Выш. школа, 1970. -262 с.
5. Михайлов А.И., Соя-Серко Л.А., Соловьев А.Б. Научная организация труда следователя. -М.: Юрид. лит., 1974. -168 с.
6. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: Курс лекций. -М.: Юрид. лит., 1997. -235 с.
7. Жигалов В.Т., Шимановська Л.М. Основы менеджмента і управлінської діяльності. -К.: Основи, 1994. -232 с.
8. Научная организация управления органами внутренних дел /Под ред. Г.Г. Зуйкова. -М.: Академия МВД СССР, 1984. -313 с.
9. Туманов Г.А. Организация управления в сфере охраны общественного порядка. -М.: Наука, 1972. -177 с.
10. Козлов Ю.М., Фролов Е.С. Научная организация управления и право. -М.: Изд-во МГУ, 1986. -245 с.
11. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник /За ред. Ю.Ф. Кравченка. -К.: НАВСУ, 1999. -702 с.
12. Рішення колегії Міністерства внутрішніх справ України «Про заходи щодо вдосконалення діяльності органів досудового слідства системи МВС України в сучасних умовах реформування чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства і посилення протидії злочинності» від 19.07.2002 р., № 8 км/1.
13. Кулагин Н.И. Планирование расследования сложных, много эпизодных дел: Учебное пособие. -Волгоград, 1976. -83 с.
14. Фокін О. Винагорода міліціонеру – стовідсоткова і обов'язкова // Іменем Закону. -2005. -№ 21.

Надійшла до редколегії 23.01.2006

ГОРЕЛОВ М.А. НАУЧНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТРУДА СЛЕДОВАТЕЛЕЙ: СУЩНОСТЬ, ЗАДАНИЕ, НАПРАВЛЕНИЯ И ПУТИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
Рассмотрена сущность и задания научной организации труда следователей, даются предложения по его совершенствованию.

***

GORELOV M.A. SCIENTIFIC ORGANIZATION OF INSPECTORS WORK: ESSENCE, TASK, DIRECTIONS AND WAYS OF IMPROVEMENT
The essence and tasks of the scientific organization of work of inspectors is considered, offers on its improvement are given.

УДК 351.746:343.211.4

М.В. ДЖАФАРОВА

Харківський національний університет внутрішніх справ

ЗАКОННІСТЬ В УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕННЯХ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У ВІДНОСИНАХ З НАСЕЛЕННЯМ¹

Розглянуті сутність та значення законності при прийнятті та реалізації управлінських рішень органів внутрішніх справ у відносинах з населенням.

Складовою частиною єдиної системи державних органів є правоохоронні органи, до яких належать і органи внутрішніх справ. Сфера внутрішніх справ має складну структуру та включає в себе ряд груп суспільних відносин, які пов'язані з забезпеченням прав і свобод людини, збереженням держави та суспільства, насамперед, від зло-

чинів, інших посягань, соціальних загроз. Неухильне виконання і дотримання правових норм зміцнює законність, сприяє зміцненню економічної і політичної основ суспільства, розбудові та розвитку демократичних засад соціального життя, поліпшенню діяльності держави та її органів, гарантуванню й охороні прав і законних інтересів громадян.

В Україні проблема підвищення якості управлінських рішень органів внутрішніх справ є особливо актуальною.

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: докт. юрид. наук Бандурка О.М. (ХНУВС).